

УДК 378.091.2:793.3.071.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-46>

Валентина ФЕДОРЧУК,

orcid.org/0009-0007-1669-7534

*Заслужений тренер України зі спортивного танцю,
професор кафедри хореографії*

*Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) v.fedorchuk@kubg.edu.ua*

Катерина ЛУК'ЯНЕНКО,

orcid.org/0000-0003-1490-4601

*кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри хореографії*

*Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) k.lukianenko@kubg.edu.ua*

Анна ЄЛІНА,

orcid.org/0000-0001-8705-0200

викладач кафедри хореографії

*Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) a.yelina@kubg.edu.ua*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ В УНІВЕРСИТЕТІ

У статті досліджено теоретичні основи професійної підготовки майбутніх хореографів у системі університетської освіти. Проаналізовано мистецтвознавчі та науково-педагогічні праці, у яких викладено концептуальні положення щодо розвитку хореографічної освіти в Україні. Виявлено специфіку формування у студентів фахово значущих компетентностей та професійно-особистісних якостей. Окреслено ключові аспекти освітніх програм, які відображають зміст навчання майбутніх хореографів у вітчизняних та зарубіжних закладах вищої мистецької освіти. Обґрунтовано значення навчальних дисциплін та практик у набутті студентами досвіду концертно-виконавської і репетиційної діяльності. Авторами визначено основні принципи, дотримання яких сприяє ефективності фахового навчання майбутніх хореографів (міждисциплінарна взаємодія, взаємообумовленість теоретичної і практичної підготовки студентів, кореляція навчальної та концертно-виконавської діяльності, естетизація освітнього процесу в хореографічних класах, різножанровість та полістилістика). Охарактеризовано чинники, які забезпечують успішність професійної підготовки майбутніх хореографів в університеті: 1) високий виконавський рівень та педагогічна майстерність викладачів хореографічних дисциплін; 2) творча обдарованість студентів та їхня здатність до професійного саморозвитку і самовдосконалення; 3) організація освітнього процесу на наукових засадах з урахуванням новітніх досягнень у галузі хореографічного мистецтва. Сформульовано висновки: професійна підготовка майбутніх хореографів в університеті є складним багатогранним процесом, що здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми, ґрунтується на взаємозв'язку навчальних дисциплін (філософсько-естетичного, психолого-педагогічного й фахового циклів), аудиторних занять (теоретичних, практичних, методичних) і практик (виконавської, педагогічної), а також спрямований на формування у студентів компетентностей, які забезпечують успішність сценічно-виконавської, організаційно-педагогічної та балетмейстерської діяльності.

Ключові слова: *майбутній хореограф, професійна підготовка, університетська освіта, освітньо-професійна програма, фахові компетентності, хореографічний клас.*

Valentyna FEDORCHUK,*orcid.org/0009-0007-1669-7534**Honored Coach of Ukraine in Sports Dance,
Professor at the Department of Choreography
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) v.fedorchuk@kubg.edu.ua***Kateryna LUKIANENKO,***orcid.org/0000-0003-1490-4601**Candidate of Art History,
Associate Professor at the Department of Choreography
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) k.lukianenko@kubg.edu.ua***Anna YELINA,***orcid.org/0000-0001-8705-0200**Lecturer at the Department of Choreography,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) a.yelina@kubg.edu.ua*

THEORETICAL BASES OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE CHOREOGRAPHERS AT THE UNIVERSITY

The article explores the theoretical foundations of professional training for future choreographers in the university education system. Artistic and scientific-pedagogical works are analyzed, which set out the conceptual provisions for the development of choreographic education in Ukraine. The specifics of the formation of professionally significant competencies and professional and personal qualities in students have been revealed. The key aspects of educational programs that reflect the content of training future choreographers in domestic and foreign institutions of higher art education are outlined. The importance of academic disciplines and practices that help students gain experience in concert performance and rehearsal activities is justified. The authors have identified the basic principles that contribute to the effectiveness of professional training for future choreographers (interdisciplinary interaction, interdependence of theoretical and practical training of students, correlation between educational and concert-performance activities, aestheticization of the educational process in choreography classes, diversity of genres and polystylistics). The factors that ensure the success of professional training of future choreographers at the university are described: 1. High level of performance and pedagogical skills of lecturers of choreographic disciplines. 2. Students' creative talents and their ability for professional self-development and self-improvement. 3. Organizing the educational process on a scientific basis, taking into account latest achievements in the field of choreographic art. Conclusions are formulated: The professional training of future choreographers at the university is a complex and multifaceted process, carried out in accordance with the educational-professional program. It is based on the interconnection of academic disciplines (philosophical-aesthetic, psychological-pedagogical, and professional cycles), and is also aimed at developing students' competencies that ensure success in stage performance, organizational-pedagogical, and ballet master activities.

Key words: *future choreographer, professional training, university education, educational-professional program, professional competence, choreographic class.*

Постановка проблеми. Професія хореографа (як танцівника-виконавця, педагога й постановника) потребує не лише глибоких знань та практичних навичок, а й високого рівня креативності, педагогічної майстерності та постійного саморозвитку. Тому сучасна система хореографічної освіти покликана не тільки забезпечити студентів базовими знаннями з історії, теорії та практики хореографічного мистецтва, але і сформувати у них інноваційне мислення, уміння ефективно використовувати сучасні технології, здатність адаптуватися до мінливих тенденцій та різних умов фахової діяльності.

Незважаючи на значні досягнення у цій сфері, ще існують певні проблеми, пов'язані з необхідністю гармонійного поєднання академічних дисциплін із практичною діяльністю хореографа та з формуванням готовності студентів до роботи у різноманітних сферах – від академічних театрів до комерційних мистецьких проєктів та інклюзивних освітніх програм.

З огляду на це, питання професійної підготовки хореографів в університетах набуває особливої актуальності та потребує подальших теоретичних досліджень, які мають базуватися на новітніх наукових розробках та практичному досвіді мит-

ців, що дозволить сформуванню цілісного уявлення про зміст і специфіку підготовки фахівців, здатних не тільки зберігати, але й розвивати хореографічне мистецтво України.

Аналіз досліджень. Різні аспекти професійної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої освіти розкрито у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: науково обґрунтовано форми організації, зміст та тенденції розвитку хореографічної освіти в Україні (Т. Благова); розкрито концептуальні засади та напрями розвитку вітчизняної хореографічно-педагогічної освіти (Л. Андросчук); проаналізовано зміст хореографічної освіти у класичному університеті (О. Плахотнюк); висвітлено історичні етапи розвитку хореографічної освіти студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів (Т. Повалій); запропоновано модель формування балетмейстерських умінь майбутніх учителів хореографії в процесі фахової підготовки (О. Пархоменко); класифіковано професійні компетентності та досліджено компетентнісні засади професійної підготовки майбутніх хореографів у класичному університеті (Т. Медвідь); досліджено специфіку розвитку професійно-особистісних якостей майбутніх хореографів у процесі навчання в університеті (Л. Бородій, В. Вітковський, О. Копієвський); науково обґрунтовано особливості творчого розвитку та формування професіоналізму хореографів у процесі фахової підготовки у вищих навчальних закладах (L. Androschuk, T. Medvid, T. Blahova, O. Zhygov, O. Vukova); упроваджено систему навчання танцівників у зарубіжних консерваторіях (Conservatoire de Paris); визначено роль імпровізації у хореографічному процесі (V. Midgelow); доведено значення лідерства у творчій діяльності танцівників, керівників хореографічних колективів та студентів (J. Alexandre).

Аналіз науково-педагогічних і мистецтвознавчих праць дає підстави стверджувати, що проблема професійної підготовки майбутніх хореографів потребує систематичного оновлення змісту хореографічної освіти, принципів і методів навчання, а також наукових підходів до організації освітнього процесу в хореографічних класах.

Мета статті – науково обґрунтувати завдання професійної підготовки майбутніх хореографів в університеті та визначити основні принципи і чинники, які забезпечують успішність цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняна система професійної підготовки фахівців у галузі хореографії пройшла тривалий шлях становлення й розвитку, збагачення теорії і практики іннова-

ційними підходами та методиками відповідно до вимог часу та рівня розвитку хореографічного мистецтва.

Т. Благова зазначає, що «дослідження феномену хореографічної освіти у вимірі історичних, соціокультурних і мистецьких детермінант дозволило з'ясувати, що з кожною історичною епохою професійна хореографія набувала нових модифікацій із характерними змістово-функційними ознаками та, відповідно, потребувала наукового обґрунтування ідейно-художніх властивостей, естетики виконавського стилю, технік танцю та способів їхньої фіксації» (Благова, 2021: 25).

Професійну підготовку хореографів у закладах вищої освіти вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають як: «культурно-мистецько-освітній феномен, що сприяє професійному й особистісному розвитку хореографів; складову неперервної мистецької професійної освіти; процес набуття професійно важливих компетентностей і формування професійних цінностей у формальній, неформальній та інформальній освіті» (Бідюк, 2020: 8).

Успішний розвиток вітчизняної хореографічної освіти на сучасному етапі великою мірою залежить від збереження національних мистецьких традицій та вивчення, переосмислення й упровадження в освітній процес кращих напрацювань зарубіжного досвіду.

У цьому контексті актуальним є наукове дослідження Д. Бідюка, в якому автор актуалізує такі чинники професійної підготовки хореографів в університетах Великої Британії, як: «збереження фундаментальних традицій хореографічної освіти та врахування світових прогресивних тенденцій; хореографічна освіта є іміджевою складовою культурно-мистецького простору країни; висока академічна репутація й широка популярність британської хореографічної школи як осередка розвитку творчої особистості й танцювального лідерства; утримання високих світових рейтингів у танцювальних видах спорту; стандартизація хореографічної освіти з урахуванням принципу свободи вибору та свободи творчості; диверсифікація освітніх програм, професійних та академічних кваліфікацій; міждисциплінарність та інтегративність змісту підготовки; відкритість до педагогічних інновацій навчання хореографічного мистецтва; визначення ефективних інструментів та механізмів моніторингу академічних результатів; практико-орієнтована парадигма навчання» (Бідюк, 2020: 1). Автор зазначає, що ці аспекти є перспективними для вдосконалення професійної підготовки хореографів нової генерації.

Професійна підготовка фахівців у галузі хореографічного мистецтва в університетах США, Канади та Великої Британії обумовлена завданнями освітніх програм конкретних вишів, напрямками підготовки та комплексом фахових дисциплін, які вивчають студенти хореографічних факультетів. Модулі навчальних курсів, як правило, містять: історію танцю, танцювальні техніки, сценічний рух, хореографію та лабанотацію (систему запису танцювальних рухів). Студенти бакалаврського та магістерського рівнів опановують універсальні навички, необхідні для будовування успішної кар'єри в цій унікальній професійній сфері. Випускники хореографічних факультетів університетів успішно працюють танцівниками у балетних трупах театрів, а також хореографами, режисерами, постановниками, тренерами, менеджерами й керівниками мистецьких проєктів (Choreography, 2025).

Свою специфіку має підготовка студентів у Паризькій консерваторії музики і танцю, хореографічний факультет якої готує висококваліфікованих виконавців, але не випускає хореографів у сучасному значенні цього слова. Консерваторія є центром, де талановиті танцівники отримують фундаментальну підготовку із класичного балету та інших танцювальних стилів. Тому у навчанні студентів великий акцент робиться саме на класичному балеті (який є основою багатьох танцювальних напрямків), а випускники консерваторії стають професійними танцівниками, які виступають у провідних театрах світу (Dance. Conservatoire de Paris, 2025).

У сучасних закладах вищої освіти України професійна підготовка хореографів здійснюється за двома напрямками: 1) мистецько-хореографічний – 024 «Хореографія», галузь знань 02 «Культура і мистецтво» (який забезпечує підготовку фахівців у сфері виконавського мистецтва, балетмейстерів, викладачів хореографічних дисциплін у закладах початкової, профільної, фахової передвищої мистецької освіти); 2) хореографічно-педагогічний – 014 «Середня освіта (Хореографія)» (за яким здійснюється підготовка вчителів хореографії для закладів шкільної та позашкільної освіти).

Професійна хореографічна освіта в Україні надається у різних типах спеціалізованих навчальних закладах гуманітарного профілю, які забезпечують багаторівневу підготовку танцівників-виконавців, керівників аматорських і професійних хореографічних колективів, балетмейстерів, режисерів, викладачів хореографічних дисциплін для різних типів навчальних закладів. Спрямованість змісту хореографічного навчання

зумовлена завданнями освітніх програм, кваліфікаційними характеристиками кожної спеціальності та сферою практичної діяльності випускників. Проаналізувавши зміст і специфіку фахової підготовки майбутніх хореографів у вітчизняних закладах педагогічної освіти та навчальних закладах культури і мистецтва, Т. Благова констатує, що «загальними завданнями хореографічної підготовки в усіх типах професійних навчальних закладів визначено формування виконавських, хореографічно-педагогічних та балетмейстерських компетентностей, необхідних для самореалізації у професійній діяльності» (Благова, 2021: 28).

Формування у студентів університетів базових компетентностей, які забезпечують успішність подальшої професійної діяльності як хореографів, балетмейстерів та керівників танцювальних колективів (навчальних, аматорських, професійних), здійснюється у процесі їхнього навчання в бакалавраті, що дає їм можливість продовжити навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти та здобути кваліфікацію «магістр хореографії».

Метою професійної підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 024.00.01 «Хореографія (за видами)» є «підготовка конкурентоспроможних фахівців у галузі хореографічного мистецтва, виконавської, балетмейстерської, викладацької, методичної діяльності у сфері початкової, профільної, фахової передвищої мистецької освіти, які володіють різними видами хореографічного мистецтва, усвідомлюють суспільну значущість своєї професії, діють на засадах інтелектуальної свободи та різноманітності, толерантності і людиноцентризму, здатні до інновацій та особистісного розвитку» (Освітньо-професійна програма, 2021: 5).

Обов'язковими навчальними дисциплінами фахового циклу, які мають опанувати студенти бакалаврату, є: «Теорія та методика класичного танцю», «Теорія та методика народно-сценічного танцю», «Теорія та методика сучасної хореографії», «Теорія та методика сучасного бального танцю», «Історико-побутовий та соціальний танець», «Сценічний костюм та основи сценографії», «Мистецтво балетмейстера», «Акторська майстерність та режисура в хореографії», «Сценічно-хореографічний практикум», «Методика роботи з хореографічним колективом» (Освітньо-професійна програма, 2021: 12). Перші три дисципліни вивчаються протягом усього терміну навчання майбутніх бакалаврів хореографії в університеті.

Відповідно до освітньо-професійних програм вітчизняних закладів вищої мистецької та педагогічної освіти, студенти (окрім обов'язкових

навчальних курсів) мають можливість вивчати дисципліни за вибором, що сприяє поглибленню фахових знань майбутніх хореографів.

Хореографічні класи університетів є творчими лабораторіями, у яких здійснюється формування професійних компетентностей студентів.

Т. Медвідь до базових компетентностей, які мають опанувати майбутні бакалаври хореографії, відносить: *організаційну* (здатність планувати, організувати, координувати, контролювати й оцінювати діяльність та взаємодію суб'єктів хореографічного процесу; уміння організувати навчальний процес у хореографічному класі, роботу навчальних та аматорських хореографічних колективів, дитячих танцювальних гуртків); *психолого-педагогічну* (володіння базовими знаннями з педагогіки і психології та вміння їх реалізувати у мистецькій і педагогічній діяльності; знання закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах; здатність до розвитку природних здібностей і фізичних даних дітей у хореографічному класі); *мистецтвознавчу* (здатність застосовувати знання з історії хореографічного мистецтва, мистецтва балетмейстера, світової художньої культури, історії музики та інших видів мистецтв у професійній діяльності; здатність аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм; уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції); *музично-інформаційну* і *технічну* (володіння знаннями з теорії та історії музики, необхідними для роботи в хореографічному класі; музичність, відчуття метроритму; здатність працювати в ритмічному ансамблі з іншими танцівниками та концертмейстером; здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, хрестоматіях, навчально-методичних посібниках; уміння його компонувати для певної хореографічної композиції, танцю; уміння працювати із звукозаписуючою та звуковідтворювальною апаратурою); *методичну* (здатність застосовувати базові філософські, психолого-педагогічні та методичні знання й уміння для формування ключових і предметних компетентностей учнів на заняттях у хореографічному класі; володіння методикою навчання хореографії; володіння методикою роботи з дитячим хореографічним колективом) (Медвідь, 2018: 236–237).

А спеціальні компетентності дослідниця структурує у такий спосіб: *хореографічна* (володіння спеціальною хореографічною термінологією французькою мовою; володіння технікою виконання рухів, пластичність; уміння відтворювати та яскраво демонструвати міміку, жести, поставу, ходу тощо; володіння технікою виконання та методикою постановки класичного, характерного, істо-

рико-побутового, бального, сучасного (модерн, джаз, contemporary dance) танців; здатність проводити тренаж із танцівниками різних вікових груп (екзерсис біля станка; екзерсис на середині зали; відпрацювання окремих хореографічних елементів тощо; здатність підготувати хореографічний колектив до публічного виступу); *художньо-сценічна* (здатність виявляти свій акторський талант у процесі репетиційної та сценічної діяльності; уміння відтворювати художній образ танцю; пластичність, сценічна виразність, емоційність, експресивність, артистичність; здатність до імпровізації та художньої інтерпретації; сформованість сценічної культури та навичок невербальної комунікації у процесі концертного виступу; здатність до постановки концертних номерів та режисури); *медико-біологічна* (фізична витривалість та здатність правильно розподіляти різні види фізичних навантажень; здатність застосовувати на практиці знання про фізичну культуру, фізіологію людини, гігієну; уміння правильно діагностувати природні фізичні дані людини для занять хореографією; володіння методами підготовки танцівника до занять залежно від виду фізичних навантажень; здатність застосовувати основи стретчингу як цілісного комплексу вправ; здатність розраховувати фізичні можливості з урахуванням специфіки хореографічних технік; володіння прийомами релаксації тощо) (Медвідь, 2018: 237).

Систематичне проведення аудиторних занять з фаху та регулярна самостійна робота студентів сприяють їх професійному розвитку, а також формуванню професійних і особистісних якостей, необхідних для подальшої творчо-виконавської та педагогічної діяльності.

До основних професійно-особистісних якостей майбутнього хореографа (як танцівника, балетмейстера, викладача хореографічних дисциплін, керівника дитячого хореографічного колективу) Л. Бородій, В. Вітківський та О. Копієвський відносять: 1) організаційно-педагогічні якості (оперативність і мобільність, організованість і дисциплінованість, методична компетентність, ерудованість, педагогічний такт); 2) творчо-виконавські якості (креативність, артистичність і пластичність, фізична витривалість, ансамблевість, музикальність, виконавська надійність, новаторство); 3) особистісні якості (творча активність, комунікабельність, ентузіазм, цілеспрямованість і наполегливість, самостійність, наявність творчого іміджу, авторитетність). Автори зазначають, що сформовані професійно-особистісні якості є одним із показників готовності майбутнього хореографа до професійної діяльності (Бородій, Вітківський, Копієвський, 2022: 245–246).

Важливим аспектом фахової підготовки майбутніх хореографів є формування *професійної мобільності* засобом участі в конкурсах, фестивалях, концертах, різноманітних творчих проєктах і мистецьких акціях. У процесі такої позанавчальної діяльності у студентів формуються: а) навички творчої комунікації та співпраці з професійними митцями; б) здатність аналізувати методи роботи з різними за кількісним і якісним складом хореографічними ансамблями; в) розуміння принципів організації репетицій та концертів за участю різних творчих колективів (хореографічних, музичних, театральних); г) професійна дисциплінованість та навички самоорганізації; д) прагнення професійного самовдосконалення і творчого успіху.

Значна частка цих умінь і навичок формується й удосконалюється у процесі проходження студентами практик, передбачених освітньою програмою підготовки бакалаврів хореографії.

Виконавська (безвідривна) практика, яку студенти II і III курсів проходять паралельно з навчанням, дає змогу закріпити набуті уміння в роботі у складі професійних хореографічних колективів, що сприяє набуттю досвіду репетиційної роботи, спостереженню за діяльністю професійних танцівників і балетмейстерів, формуванню сценічної культури й артистизму. Безвідривна форма проведення цієї практики дає студентам змогу відпрацьовувати на практичних заняттях з хореографічних дисциплін технічні прийоми, які потребують удосконалення. Повне «занурення» студентів у творчий процес професійного хореографічного колективу або балетної трупі театру відбувається на IV курсі під час *виробничої виконавської практики*, коли здійснюється закріплення практичних виконавських навичок, формування власного стилю та сценічного образу молодих танцівників, узагальнюється досвід відомих балетмейстерів-постановників, що знаходить відображення й теоретичне обґрунтування у курсових роботах студентів.

Свої педагогічні уміння студенти набувають у процесі *навчальної педагогічної практики* (III курс) та реалізують під час *виробничої педагогічної практики*, яку проходять на IV курсі в дитячих хореографічних колективах позашкільних закладів початкової мистецької освіти, виконуючи функції викладача й керівника-організатора.

Такий широкий спектр професійних компетентностей, які мають опанувати майбутні хорео-

ографи, потребує відповідних підходів до організації освітнього процесу в хореографічних класах університету та дотримання певних *принципів*.

Реалізація принципу *міждисциплінарної взаємодії* забезпечить студентам різнобічну підготовку в різних хореографічних класах – класичному, народно-сценічному, історико-побутовому, сучасному, бальному тощо. Принцип *взаємообумовленості* теоретичної і практичної підготовки сприятиме ефективному формуванню у студентів фахових умінь та здатності застосовувати їх на практиці. Принцип *кореляції* навчальної та концертно-виконавської діяльності реалізується засобом участі студентів у мистецьких акціях, концертних і культурно-освітніх заходах та забезпечить здатність реалізувати набуті виконавські уміння у творчій роботі. Принцип *естетизації* забезпечує розуміння сучасної естетики хореографічного процесу, а також формування у студентів естетичного смаку та ціннісних орієнтацій у галузі хореографічного мистецтва. Принцип *різножанровості* й *полістилістики* реалізується у здатності відбирати музичні композиції різних жанрів і напрямків та художньо доцільно komponувати їх у хореографічних творах відповідних стилів.

До основних *чинників*, які забезпечують успішність професійної підготовки майбутніх хореографів в університеті, ми відносимо: 1) високий виконавський рівень та педагогічну майстерність викладачів хореографічних дисциплін; 2) творчу обдарованість студентів та їхню здатність до професійного саморозвитку і самовдосконалення; 3) організацію освітнього процесу на наукових засадах з урахуванням новітніх досягнень у галузі хореографічного мистецтва.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що *професійна підготовка майбутніх хореографів в університеті* є складним багатограним процесом, що здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми, ґрунтується на взаємозв'язку навчальних дисциплін (філософсько-естетичного, психолого-педагогічного й фахового циклів), аудиторних занять (теоретичних, практичних, методичних) і практик (виконавської, педагогічної), а також спрямований на формування у студентів компетентностей, які забезпечують успішність сценічно-виконавської, організаційно-педагогічної і балетмейстерської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросук Л. М. Концептуальні засади та напрями розвитку хореографічно-педагогічної освіти в Україні. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2019. Вип. 2 (20). С. 13–21.
2. Бідюк Д. Є. Професійна підготовка хореографів в університетах Великої Британії : автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Київ. 2020. 20 с.

3. Благова Т. О. Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX – початок XXI століття) : автореф. дис. ... доктора пед. наук. 13.00.04. Київ, 2021. 40 с.
4. Бородій Л., Вітковський В., Копієвський О. Розвиток професійно-особистісних якостей майбутніх хореографів у процесі фахової підготовки в університеті. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 54. Т. 1. С. 242–248. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-36>.
5. Медвідь Т. А. Компетентнісні засади професійної підготовки майбутніх хореографів у класичному університеті. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 2. С. 234–238.
6. Освітньо-професійна програма 024.00.01 «Хореографія (за видами)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво». Спеціальність: 024 «Хореографія». *Київський університет імені Бориса Грінченка*. Київ, 2021. 18 с.
7. Пархоменко О. М. Формування балетмейстерських умінь майбутніх учителів хореографії в процесі фахової підготовки : автореф. ... дис. канд. пед. наук. 13.00.04. Київ, 2016. 20 с.
8. Плахотнюк О. А. Хореографічна освіта у класичному університеті. *Художні практики та мистецька освіта у кроскультурному просторі сучасності*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 44–46.
9. Пovalій Т. Л. Історія хореографічного мистецтва : навч.-метод. посібн. Ч. 1. Суми, 2014. 120 с.
10. Alexandre J. Dance leadership. Theory into practice. London: Palgrave Macmillan. 2017. 222 p.
11. Androshchuk L., Medvid T, Blahova T, Zhyrov O, Bykova O. Training of Choreographers in Higher Education Institutions. *Harmonia: Journal of Arts Research and Education*. 2023. Vol. 23. pp. 14–27. DOI: <https://doi.org/10.15294/harmonia.v23i1.43559>.
12. Choreography. *EDUSTEPS*. 2025. URL: <https://edusteps.com.ua/posts/proforientatsiia/1823-choreography.html> (дата звернення: 19.08.2025).
13. Dance. *Conservatoire de Paris*. 2025. URL: <https://www.conservatoiredeparis.fr/en/pole/dance> (дата звернення: 18.08.2025).
14. The Oxford Handbook of Improvisation in Dance / Edited by Vida L. Midgelow. Oxford: Oxford University Press. 2019. 832 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-oxford-handbook-of-improvisation-in-dance-9780199396986?cc=ua&lang=en&> (дата звернення: 21.08.2025).

REFERENCES

1. Androshchuk L. M. (2019). Kontseptualni zasady ta napriamy rozvytku khoreohrafichno-pedahohichnoi osvity v Ukraini [Conceptual foundations and directions for the development of choreographic-pedagogical education in Ukraine]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. Vyp. 2 (20). S. 13–21 [in Ukrainian].
2. Bidiuk D. Ye. (2020). Profesiina pidhotovka khoreohrafov v universytetakh Velykoi Brytanii [Professional training for choreographers at universities in the United Kingdom]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. 13.00.04. Kyiv [in Ukrainian].
3. Blahova T. O. (2021). Rozvytok khoreohrafichnoi osvity v Ukraini (XX – pochatok XXI stolittia) [The development of choreographic education in Ukraine (20th – early 21st century)]: avtoref. dys. ... doktora ped. nauk. 13.00.04. Kyiv [in Ukrainian].
4. Borodii L., Vitkovskiy V., Kopiiievskiy O. (2022). Rozvytok profesiino-osobystisnykh yakosteï maibutnykh khoreohrafov u protsesi fakhovoi pidhotovky v universyteti [Development of professional and personal qualities of future choreographers in the process of professional training at the university]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 54. T. 1. S. 242–248. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-36> [in Ukrainian].
5. Medvid T. A. (2018). Kompetentnisni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnykh khoreohrafov u klasychnomu universyteti [Competence-based principles of professional training of future choreographers at a classical university]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. № 2. S. 234–238 [in Ukrainian].
6. Osvitno-profesijna prohrama 024.00.01 «Khoreohrafiia (za vydamy)» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity. (2021). [Educational and Professional Programme 024.00.01 «Choreography (by type)» First (Bachelor) Level of Higher Education]. Haluz znan: 02 «Kultura i mystetstvo». Spetsialnist: 024 «Khoreohrafiia». *Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka*. Kyiv [in Ukrainian].
7. Parkhomenko O. M. (2016). Formuvannia baletmeisterskykh umin maibutnykh uchyteliv khoreohrafiï v protsesi fakhovoi pidhotovky [Developing ballet skills in future dance teachers during their professional training]: avtoref. ... dys. kand. ped. nauk. 13.00.04. Kyiv [in Ukrainian].
8. Plakhotniuk O. A. (2019). Khoreohrafichna osvita u klasychnomu universyteti [Choreographic education at a classical university]. *Khudozhni praktyky ta mystetska osvita u kroskulturnomu prostori suchasnosti*. Poltava : PNPU imeni V. H. Korolenka, pp. 44–46 [in Ukrainian].
9. Povalii T. L. (2014). Istoriia khoreohrafichnoho mystetstva [The history of choreographic art]: navch.-metod. posibn. Ch. 1. Sumy [in Ukrainian].
10. Alexandre J. (2017). Dance leadership. Theory into practice. London: Palgrave Macmillan
11. Androshchuk L., Medvid T, Blahova T, Zhyrov O, Bykova O. (2023). Training of Choreographers in Higher Education Institutions. *Harmonia: Journal of Arts Research and Education*. Vol. 23, pp. 14–27. DOI: <https://doi.org/10.15294/harmonia.v23i1.43559>
12. Choreography. *EDUSTEPS*. (2025). URL: <https://edusteps.com.ua/posts/proforientatsiia/1823-choreography.html>
13. Dance. *Conservatoire de Paris*. (2025). URL: <https://www.conservatoiredeparis.fr/en/pole/dance>
14. The Oxford Handbook of Improvisation in Dance. (2019) / Edited by Vida L. Midgelow. Oxford: Oxford University Press. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-oxford-handbook-of-improvisation-in-dance-9780199396986?cc=ua&lang=en&>

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 26.09.2025

Дата публікації: 23.10.2025